

2015-10-23

Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Lotta Christofferson

Motion 52 – Inför AT-tjänstgöring för sjuksköterskor

Beslut

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att motion 52 Inför AT-tjänstgöring för sjuksköterskor anses besvarad. Alla landsting/regioner och kommuner har någon form av introduktion för nyutbildade sjuksköterskor. För att bidra till jämlik vård bör SKL verka för utbyte och lyfta goda exempel.

Motionen

Marie-Louise Forslund Mustaniemi, Sörmland, Ella Bohlin, Stockholms län, Monica Selin, Västra Götalandsregionen, Birgitta Södertun, Region Skåne, Per Larsson, Östergötland, (KD), har i motion 52 föreslagit **att** Sveriges Kommuner och Landsting tar initiativet till att verka för en försöksverksamhet med en form av AT-tjänstgöring för sjuksköterskor.

Styrelsen

Styrelsen konstaterar att en viktig skillnad mellan läkares och sjuksköterskornas utbildning är att landstingen ansvarar för och finansierar läkarnas AT-utbildning medan universitet/högskola ansvarar för och finansierar sjuksköterskornas utbildning. Den treåriga universitets-/högskoleutbildningen till sjuksköterska leder till en yrkesexamen som öppnar dörrar till många olika verksamhetsområden. Utbildningen uppfyller även kraven för fortsatta studier, till exempel magister- och masterutbildning i hälsovetenskap eller olika specialistutbildningar för sjuksköterskor. Socialstyrelsens kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska syftar till att studenter ska tillägna sig en viss typ av kompetens och är utformad för sjuksköterskor med varierande erfarenhet inom yrket. Legitimationsförfarandet är en tydlig markering av detta.

Allmäntjänstgöring (AT) är ett begrepp inom läkarutbildningen, där läkare med svensk utbildning kan ansöka om sin legitimation först efter fullgjord AT. Sjuksköterskor ansöker om sin legitimation efter examen från grundutbildningen. Att använda AT-begreppet för sjuksköterskor kan missleda uppfattningen om huruvida legitimation föreligger eller inte, vilket är en viktig ansvarsfråga.

Sjuksköterskeutbildningen har genomgått ett flertal reformer under åren för att anpassas efter de förändrade behoven inom hälso- och sjukvård. Yrket ställer ständigt nya krav på självständigt arbete, vetenskapligt förhållningssätt, mångkulturellt kunnande och professionellt ansvar. Utbildningen måste vara i ständig förändring och

förbättring för att sjuksköterskan ska ha den kompetens som krävs för att klara av dagens samt framtidens behov.

Det finns fortfarande svagheter i anpassningen vid lärosätena, vilket ett flertal studier och undersökningar styrker. Forskningsprojektet LUST (Longitudinell Undersökning av Sjuksköterskors Tillvaro) mellan år 2002 och 2006 (Gustavsson et al. 2007) visar på en bristande koppling, ett ”glapp” mellan sjuksköterskeutbildningens uppbyggnad och hur den nyexaminerade sjuksköterskan klarar av sin nya yrkesroll. Sveriges Kommuner och Landsting verkar därför för förstärkta arenor mellan arbetsliv och lärosäten, för att uppnå högre relevans och kvalitet i utbildningen. Förbundet verkar också för att lärosätena bör ta ett ökat ansvar för samordning mellan utbildning, praktik och arbetsmarknadspolitik.

En nyutexaminerad och nyanställd sjuksköterska är i behov av en god introduktion och möjlighet att uppöva sin yrkesskicklighet innan hen utför de mest krävande arbetsuppgifterna. Allt fler kommuner och landsting erbjuder därför, i linje med motionens förslag, strukturerad yrkesintroduktion eller s.k. ”kliniskt basår” som en förstärkning av den sedvanliga arbetsplatsintroduktionen.

I januari 2007 infördes en ny utbildnings- och examenstruktur för att öka jämförbarheten av högre utbildning mellan olika länder i Europa, enligt överenskommelsen i Bologna-processen. Sveriges Kommuner och Landsting bedömer att en förändring av sjuksköterskeutbildningen genom att införa AT som krav för legitimation inte är i överensstämmelse med Sveriges skyldigheter ur ett EU-rättsligt perspektiv då det leder till att studenter vid svenska högskolor inte skulle jämföras med studenter i andra länder, inbegripet de som ingår i EU.

Inför AT-tjänstgöring för sjuksköterskor

Stängda vårdplatser, långa väntetider, orimliga krav på kvarvarande personal och ökande sjukskrivningar. Det är några av effekterna av att allt fler sjuksköterskor väljer att lämna den svenska vården. De lämnar oss till förmån för arbete i andra länder med andra arbetsvillkor, eller till yrken inom helt andra områden.

Sjuksköterskeutbildningen förändrades 1993 från att ha varit 2-årig med krav på undersköterskeutbildning och godkänd verksamhetsförlagd utbildning, till att bli 3-årig utan sådana krav. Sjuksköterskor som utbildades fram till 1993 hade alltså redan vid utbildningens början praktisk erfarenhet från vården. Dagens sjuksköterskor kan komma direkt från gymnasiet in i utbildningen, helt utan vetskap om vilka krav som kommer att ställas på dem.

Utvecklingen i vården har dessutom gått mot en allt tydligare specialisering, vilket leder till allt större krav på specialkunskaper vilket ofta även gäller nyutbildade sjuksköterskor.

Nyutbildade sjuksköterskor har generellt sett goda teoretiska kunskaper, men begränsad praktisk erfarenhet, trots att cirka en fjärdedel av utbildningstiden är praktik - verksamhetsförlagd utbildning. Den verksamhetsförlagda utbildningen ser olika ut på våra lärosäten både när det gäller omfattning och innehåll. Efter några veckors introduktion på arbetsplatsen förväntas en nyutexaminerad sjuksköterska självständigt ansvara för omvårdnaden av patienter som ofta är mycket svårt sjuka samt utföra en rad avancerade medicinska insatser. I sjuksköterskans roll ingår även att vara arbetsledare för arbetskamrater i andra yrkeskategorier, som ofta har många års erfarenhet från vården.

Redan 2001 undersökte Socialstyrelsen, på regeringens uppdrag, nyutexaminerade sjuksköterskors yrkeskunnande. Undersökningen visade på flera områden där färdigheterna behövde förbättras. Exempel på sådana områden är manuella färdigheter vad gäller apparatur och utrustning, förmågan att hantera den arbetsledande rollen samt svårigheter att hantera hela yrkesrollen. Slutsatsen var att allmäntjänstgöring för grundutbildade sjuksköterskor skulle införas.

Dagens situation med sjukskrivningar och allt fler stängda vårdplatser visar att Socialstyrelsens bedömning för snart 15 år sedan var rätt. Nu är det dags att agera! Det skulle vara dags att ta initiativ till och verka för att AT-tjänstgöring för sjuksköterskorna kommer till stånd. AT-tjänstgöring finns redan till viss del hos några landsting.

Systemet har därmed prövats, men borde breddas att gälla för samtliga nyutexaminerade sjuksköterskor.

Svensk vård är beroende av att sjuksköterskans yrkesroll är långsiktigt hållbar. Läget är akut. Något måste till nu för att vända trenden så att de som går utbildningen också väljer att arbeta inom svensk sjukvård. Att införa en form av AT-tjänstgöring i Sverige för alla nyutbildade sjuksköterskor skulle vara en väg att gå. Ett första steg kan vara att inleda med försök i några landsting/regioner.

Förslag

Med anledning av ovan nämnda föreslår vi SKL kongress besluta att förbundet tar initiativ till att verka för en försöksverksamhet med en form av AT-tjänstgöring för sjuksköterskor.

Marie-Louise Forslund Mustaniemi (KD), ombud för Sörmland

Ella Bohlin (KD), ombud för Stockholms län

Monica Selin (KD), ombud för Västra Götalandsregionen

Birgitta Södertun (KD), ombud för Region Skåne

Per Larsson (KD), ombud för Östergötland